

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ПІВДЕННО-СХІДНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

« 21 » березня 2023

Дніпро

№54/4 -рк/к

Комунальне підприємство
«Кривбасводоканал»

*Про припинення дій, які містять
ознаки порушення законодавства
про захист економічної конкуренції*

Адміністративна колегія Південно-східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали дослідження регіональних ринків у сфері централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, проведеного Першим відділом досліджень і розслідувань у ході розгляду справи № 54/15-22,

ВСТАНОВИЛА:

1. ПРЕДМЕТ РЕКОМЕНДАЦІЙ

1) У ході розгляду справи №54/15-22, розпочатої розпорядженням адміністративної колегії Південно-східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 22.02.2022 року № 54/17-рк/к за ознаками порушення комунальним підприємством «Кривбасводоканал» законодавства про захист економічної конкуренції, у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку було проведено дослідження щодо умов укладених цим підприємством договорів зі споживачами - юридичними особами - суб'єктами господарювання у сфері централізованого водопостачання (ліцензіатами, що реалізують/придбавають питну воду з метою її подальшої реалізації споживачам).

2) Комунальне підприємство «Кривбасводоканал» [інформація, доступ до якої обмежено] (далі –КП «Кривбасводоканал», Підприємство) є юридичною особою, набуло майнових та особистих немайнових прав, несе відповідні обов'язки, укладає договори, виступає в суді від свого імені, має відокремлене майно, поточні та інші рахунки в банківських установах, печатки з власним найменуванням.

3) Згідно з відомостями, які містяться в Єдиному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, основним видом діяльності Підприємства є [інформація, доступ до якої обмежено].

4) Постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 25.06.2016 №487 ліцензію АГ№50072 на

право провадження господарської діяльності з [інформація, доступ до якої обмежено], видану КП «Кривбасводоканал», переоформлено на безстрокову.

5) За інформацією з Реєстру суб'єктів природних монополій у сфері теплопостачання, централізованого водопостачання та централізованого водовідведення (станом 30.09.2021), територією здійснення господарської діяльності КП «Кривбасводоканал» визначено [інформація, доступ до якої обмежено].

6) Таким чином, КП «Кривбасводоканал» здійснює господарську діяльність та у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання.

2. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

7) Розпорядженням адміністративної колегії Південно-східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 22.02.2022 року № 54/17-рк розпочато розгляд справи № 54/15-22 за ознаками вчинення КП «Кривбасводоканал» порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

8) Головою Відділення на адресу КП «Кривбасводоканал» була направлена вимога від 29.07.2022 №54-02/1349 про надання інформації.

9) Отримано відповідь від КП «Кривбасводоканал» (лист від 10.08.2022 вих.№ 5251) вх.№ 54-01/1030 від 16.08.2022.

3. СТАНОВИЩЕ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ НА РИНКУ.

10) Визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання проведено відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 01.04 2002 за № 317/6605 (далі – Методика), з урахуванням положень пункту 2.2 Методики, яким встановлено, що етапи визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання, їх кількість та послідовність проведення, передбачені пунктом 2.1 Методики, можуть змінюватися, залежно від фактичних обставин, зокрема особливостей товару, структури ринку, обсягів наявної інформації щодо ринку тощо.

3.1. Визначення об'єктів аналізу монопольного (домінуючого) становища суб'єкта господарювання на ринку.

11) Відповідно до пункту 3.1 Методики об'єктами аналізу є:
- суб'єкт господарювання;
- конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим суб'єктом господарювання.

12) Суб'єктом господарювання щодо якого проводиться аналіз ринкового становища визначено - КП «Кривбасводоканал».

13) КП «Кривбасводоканал» є суб'єктом ліцензованої діяльності з [інформація, доступ до якої обмежено], що здійснюється на підставі ліцензії АГ № 500072, яку переоформлено на безстрокову відповідно до постанови НКРЕКП від 25.06.2016 №487 «Про переоформлення ліцензії на [інформація, доступ до якої обмежено], виданої КП «Кривбасводоканал».

14) Конкретним товаром, який продається КП «Кривбасводоканал», є послуга з [інформація, доступ до якої обмежено].

15) Законом України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення», зокрема визначено :

- *централізоване питне водопостачання* - господарська діяльність із забезпечення споживачів питною водою за допомогою комплексу об'єктів, споруд, розподільних водопровідних мереж, пов'язаних єдиним технологічним процесом виробництва та транспортування питної води (стаття 1 Закону).

- *послуги з централізованого питного водопостачання* надаються споживачам підприємством питного водопостачання з урахуванням вимог Закону України "Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання" на підставі договору з: підприємствами, установами, організаціями, що безпосередньо користуються централізованим питним водопостачанням та/або централізованим водовідведенням; підприємствами, установами або організаціями, у повному господарському віданні або оперативному управлінні яких перебуває житловий фонд і до обов'язків яких належить надання споживачам послуг з питного водопостачання та/або централізованого водовідведення; об'єднаннями співвласників багатоквартирних будинків, житлово-будівельними кооперативами та іншими об'єднаннями власників житла, яким передано право управління багатоквартирними будинками та забезпечення надання послуг з водопостачання та/або централізованого водовідведення на підставі укладених ними договорів; власниками будинків, що перебувають у приватній власності (частина перша статті 19 Закону).

- Договір про надання послуг з питного водопостачання та/або водовідведення укладається безпосередньо між підприємством питного водопостачання та/або водовідведення або уповноваженою ним юридичною чи фізичною особою і споживачем, визначеним у частині першій цієї статті (частина друга статті 19 Закону).

16) Таким чином, об'єктами аналізу визначено: послуги з централізованого питного водопостачання та суб'єкт господарювання - КП «Кривбасводоканал».

3.2. Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів, щодо яких має визначатися монополіне (домінуюче) становище.

17) Відповідно до статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» товар – будь-який предмет господарського обороту, в т. ч. продукція, роботи, послуги, документи, що підтверджують зобов'язання та права.

18) У відповідності до Методики перелік товарів, щодо яких має визначатися монополіне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).

19) Товаром, щодо якого визначається монополіне (домінуюче) становище КП «Кривбасводоканал», є послуга з централізованого питного водопостачання.

20) При цьому, визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару здійснюється, виходячи з подібності, зокрема, таких факторів, як функціональне призначення, фізичні характеристики, технічні та експлуатаційні характеристики, умови споживання, що визначаються специфічністю розміщення, монтажу, ціни.

21) Послуга з централізованого питного водопостачання є товаром, оскільки є предметом господарського обороту у період, зокрема, протягом 2021 - 2022 років.

22) Пункт 4.4 Методики визначає, що перелік основних продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) може складатися шляхом визначення суб'єктів господарювання, які мають значущі обсяги продажу (постачання, виробництва), придбання (споживання, використання) товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території.

23) Значущими обсягами продажу (постачання, виробництва), придбання (споживання, використання) товарів (товарних груп) визначаються обсяги, які, як правило, перевищують 5 відсотків відомих обсягів товарів (товарних груп), що мають ознаки однакових (подібних, аналогічних), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території.

24) Продавцями послуг з централізованого питного водопостачання є суб'єкти господарювання, господарська діяльність яких спрямована на задоволення потреб споживачів: у забезпеченні питною водою за допомогою комплексу об'єктів, споруд, розподільних водопровідних мереж, пов'язаних єдиним технологічним процесом виробництва та транспортування питної води.

25) КП «Кривбасводоканал» протягом 2021 - 2022 років було продавцем послуг з централізованого питного водопостачання, оскільки здійснювало зазначену господарську діяльність за допомогою комплексу відповідних об'єктів, споруд, мереж тощо, пов'язаних єдиним відповідним технологічним процесом.

26) Споживачами послуг з централізованого питного водопостачання є фізичні та юридичні особи, які отримують зазначені послуги на підставі відповідних договорів.

27) Однією з категорій споживачів є юридичні особи - суб'єкти господарювання у сфері централізованого водопостачання (ліцензіати, що реалізують/придбавають питну воду з метою її подальшої реалізації споживачам).

28) Умови споживання та умови реалізації послуг з централізованого питного водопостачання протягом вказаного періоду були визначені у договорах про надання цих послуг, укладених Підприємством зі споживачами.

3.3. Визначення товарних меж ринку

29) У відповідності до пунктів 5.1 - 5.3 Методики, товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

30) Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється із переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими зокрема є:

- a. подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання тощо;
- b. подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників, тощо;
- c. наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);
- d. відсутність суттєвої різниці в цінах;
- e. взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.

31) Послуга з централізованого питного водопостачання за показниками взаємозамінності, подібності призначення, споживчих властивостей, умов використання товару **не має товарів-замінників**. Про вказане також свідчать положення статей 1, 5 Закону України «Про природні монополії».

32) Таким чином, товарними межами ринку визначено послуги з централізованого питного водопостачання.

3.4. Визначення територіальних (географічних) меж ринку

33) Відповідно до пункту 6.1. Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом встановлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належить до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним. При цьому слід звернути увагу на те, що при остаточному визначенні територіальних (географічних) меж ринку визначальною є менша здатність до переміщення або попиту, або пропозиції.

34) Характерною особливістю взаємодії попиту і пропозиції на ринку централізованого питного водопостачання є неможливість переміщення попиту географічно, оскільки необхідною умовою отримання зазначеної послуги є приєднання мереж водопостачання споживачів до водопровідних мереж КП «Кривбасводоканал». За

межами мереж КП «Кривбасводоканал» користування послугами Підприємства є неможливим.

35) Разом з тим, територіальні межі ринку послуг з централізованого питного водопостачання є чітко визначеними договорами, укладеними з покупцями (споживачами, користувачами), та фактично обмежуються і співпадають з межами розташування точки розподілу (розмежування балансової та експлуатаційної належності), в яких здійснюється передача послуг від виробника до споживача.

36) За інформацією, наданою КП «Кривбасводоканал» (лист від 21.11.2022 №54-01/1533), надаючи послуги з постачання питної води, Підприємство використовує об'єкти і мережі, що знаходяться на його балансі та мережі передані в оренду Підприємству державним промисловим підприємством «Кривбаспромводопостачання» на підставі договору оренди індивідуально визначеного (нерухомого або іншого) майна, що належить до державної власності від 29.12.2017 № 12/02-6494-ОД, укладеного Підприємством з Регіональним відділенням Фонду державного майна України по Дніпропетровській області. Зазначені мережі розташовані на території: [інформація, доступ до якої обмежено].

37) Отже, територіальні (географічні) межі ринку послуг централізованого питного водопостачання визначені межами території [інформація, доступ до якої обмежено], де розташовані діючі мережі централізованого питного водопостачання, які знаходяться в оперативному управлінні та оренді Підприємства.

3.5. Часові межі ринку

38) Відповідно до пункту 7.1 Методики, часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило – рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

39) Згідно статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції»:

- ринок товару (товарний ринок) – сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція;
- попит - певна кількість товару, яку споживачі готові або/та в змозі купити за певну ціну у межах певної території протягом певного періоду;
- пропозиція - певна кількість товару, яку суб'єкт господарювання виробляє (або може виробити) і пропонує (або може пропонувати) для реалізації на ринку, чи реалізує (або може реалізувати) на ринку за запропонованою ціною у межах певної території протягом певного періоду.

40) За результатами проведеного аналізу умов договорів, які були укладені КП «Кривбасводоканал» зі споживачами послуг встановлено, що такі договори укладаються на рік, та вважаються продовженими на рік, якщо за місяць до закінчення його строку однією із сторін не буде письмово заявлено про розірвання або необхідність його перегляду.

41) З урахуванням вказаних законодавчих норм, та враховуючи інформацію, отриману в ході дослідження з'ясовано, що Підприємство реалізовувало послуги з централізованого питного водопостачання на ринку за запропонованою ціною у межах певної території, зокрема протягом 2021 – 2022 років.

42) Таким чином, часові межі ринку послуг з централізованого питного водопостачання, враховуючи період виникнення спірних правовідносин, визначено періодом 2021 – 2022 років.

3.6. Визначення бар'єрів для вступу на ринок.

43) Відповідно до Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).

44) Згідно з Методикою, бар'єри вступу на ринок - це обставини, що перешкоджають новим суб'єктам господарювання почати конкурувати на рівних із суб'єктами господарювання, що вже діють на певному товарному ринку.

45) Ринок централізованого питного водопостачання характеризується наявністю організаційних та адміністративних бар'єрів, як то отримання ліцензій на здійснення господарської діяльності [інформація, доступ до якої обмежено], передача інфраструктури у вигляді мереж централізованого питного водопостачання в оперативне управління та оренду Підприємства.

46) Окрім того, статтею 113 Земельного кодексу України встановлено, що зони санітарної охорони створюються навколо об'єктів, де є підземні та відкриті джерела водопостачання, водозабірні та водоочисні споруди, водоводи, об'єкти оздоровчого призначення та інші, для їх санітарно-епідеміологічної захищеності. У межах зон санітарної охорони забороняється діяльність, яка може призвести до завдання шкоди підземним та відкритим джерелам водопостачання, водозабірним і водоочисним спорудам, водоводам, об'єктам оздоровчого призначення, навколо яких вони створені.

47) Відповідно до вимог Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» створення та розвиток інженерно-транспортної інфраструктури, в тому числі нове будівництво або реконструкція існуючих інженерних, транспортних споруд і комунікацій може здійснюватися лише у відповідності до вимог містобудівної документації, в тому числі генеральних планів населених пунктів, планів зонування територій і детальних планів території, затверджених відповідними сільськими, селищними, міськими радами чи районними державними адміністраціями, якими на стадії планування (проектування) населених пунктів розрахунковим способом, залежно від кількості населення, інтенсивності руху транспорту і пішоходів, складу елементів, які розміщуються в межах поперечного профілю (проїзні частини, технічні смуги для прокладання підземних комунікацій, тротуари, зелені насадження, охоронні зони тощо), з урахуванням санітарно-гігієнічних вимог та інших нормативних документів, визначається ширина вулиць і доріг, що ускладнює будівництво додаткових нових (паралельних) водопровідних та каналізаційних мереж до вже існуючих.

48) Отже, для вступу нових суб'єктів господарювання на ринок послуг з централізованого питного водопостачання в зазначених територіальних (географічних) межах також існують фактори організаційного характеру, пов'язані з технологічними особливостями надання послуги, а саме необхідність будівництва нових мереж централізованого питного водопостачання та неможливість зазначеного будівництва у межах території, де розташовані діючі мережі, які знаходяться в оперативному управлінні Підприємства.

49) Зазначені обставини перешкоджають новим суб'єктам господарювання вийти на ринок та почати конкурувати на рівних із суб'єктами господарювання, що вже діють на ринку послуг з централізованого питного водопостачання.

3.7. Установлення монопольного (домінуючого) становища.

50) Абзацом другим частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.

51) За інформацією, наданою КП «Кривбасводоканал», Підприємство не мало жодного конкурента на зазначеній території впродовж вказаного періоду.

52) З урахуванням наведеного, відповідно до абзацу другого частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», протягом 2021 - 2022 років ринкове становище КП «Кривбасводоканал» на ринку послуг з централізованого питного водопостачання в межах території [інформація, доступ до якої обмежено], де розташовані діючі мережі централізованого питного водопостачання, які знаходяться в оперативному управлінні та оренді Підприємства, має ознаки монопольного (домінуючого), оскільки воно не мало жодного конкурента на цьому ринку.

53) Ринкове становище Підприємства протягом 2023 року суттєво не змінилось.

3. ОБСТАВИНИ ВСТАНОВЛЕНІ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

3.1 НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

54) Діяльність у сфері централізованого питного водопостачання, протягом періоду який досліджувався, зокрема мала здійснюватися з урахуванням вимог:

- Закону України «Про житлово-комунальні послуги» (далі - Закон про ЖКП),
- Закону України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» (далі - Закон про питну воду),
- Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» (далі - Закон про комерційний облік),
- Правил надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 № 690 (далі – Правила 690), **до грудня 2022 року**,
- Порядку обмеження питного водопостачання до рівня екологічної броні, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.02. 2006. № 119 (далі – Порядок 119).

55) Відповідно до частин 2 та 4 статті 23 Закону про ЖКП, Виконавець послуги з централізованого водопостачання повинен забезпечити її постачання безперервно, з гарантованим рівнем безпеки та величини тиску.

Послуга з централізованого водопостачання надається згідно з умовами договору, що укладається з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.

56) Частиною четвертою статі 26 Закону про ЖКП встановлено, що Виконавець комунальної послуги (крім послуг з постачання та розподілу електричної енергії та природного газу) має право обмежити (припинити) надання відповідної комунальної послуги її споживачу незалежно від обраної моделі організації договірних відносин у разі непогашення в повному обсязі заборгованості за спожиті комунальні послуги протягом 30 днів з дня отримання споживачем попередження від виконавця. Таке попередження надсилається споживачу не раніше наступного робочого дня після спливу граничного строку оплати комунальної послуги, визначеного законодавством та/або договором про надання відповідної комунальної послуги.

Обмеження (припинення) надання відповідної комунальної послуги здійснюється виконавцем у присутності представника особи, яка здійснює технічне обслуговування внутрішньобудинкових систем багатоквартирного будинку, що забезпечують надання відповідної комунальної послуги, а також управителя або посадової особи чи працівника об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, якщо управління багатоквартирним будинком здійснюється відповідно управителем або об'єднанням співвласників багатоквартирного будинку. Неприбуття зазначених осіб, які заздалегідь були попереджені виконавцем про день та час здійснення обмеження (припинення) надання комунальної послуги, не є перешкодою для здійснення виконавцем обмеження (припинення) надання комунальної послуги споживачу.

Постачання комунальної послуги відновлюється в повному обсязі протягом наступного дня з дати повного погашення заборгованості за фактично спожиті послуги чи з дати укладення угоди про реструктуризацію заборгованості.

57) Згідно з абзацом першим частини першої статті 19 Закону про питну воду, послуги з централізованого питного водопостачання надаються споживачам підприємством питного водопостачання з урахуванням вимог Закону України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» на підставі договору.

58) Зокрема, частиною другою статті 8 Закону про комерційний облік, передбачено, що виконавець або визначена власником (співвласниками) інша особа, що здійснює розподіл обсягів комунальної послуги, формує та надає споживачу (його представнику) рахунки на оплату наданої комунальної послуги щомісяця.

Рахунки на оплату комунальної послуги надаються споживачу на паперовому носії. На вимогу або за згодою споживача рахунки можуть надаватися споживачу в електронному вигляді, у тому числі за допомогою доступу до електронних систем обліку розрахунків споживачів.

59) За приписом частини другої статті 20 Закону про питну воду, у договорі про надання послуг з питного водопостачання та/або водовідведення повинні бути зроблені посилання на нормативні документи, на підставі яких здійснюватиметься питне водопостачання та/або водовідведення.

60) Відповідно до статті 23 Закону про питну воду, підприємства питного водопостачання та централізованого водовідведення мають право, зокрема, у разі внесення споживачем не в повному обсязі плати за використану питну воду обмежити його питне водопостачання до рівня екологічної броні питного водопостачання; обмежувати або припиняти роботу об'єктів централізованого питного водопостачання у разі виникнення необхідності оперативного реагування на погіршення якості води в джерелах питного водопостачання і неможливості доведення її до вимог державних стандартів з повідомленням про таке відключення та його причини органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади та органів державної санітарно-епідеміологічної служби, а також споживачів.

61) Статтею 16-1 Закону про питну воду, визначено, що з метою запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру через припинення питного водопостачання споживачам (крім населення) у разі несплати або внесення не в повному обсязі плати за використану ними питну воду встановлюється екологічна броня питного водопостачання. Оплата питної води, використаної в межах встановленої екологічної броні питного водопостачання, здійснюється за рахунок коштів відповідних споживачів (крім населення). Порядок обмеження та складання переліку споживачів питної води, до яких застосовується обмеження питного водопостачання до рівня екологічної броні питного водопостачання, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

62) Порядком 119, зокрема пунктами 1 та 5, визначено порядок обмеження питного водопостачання для споживачів (крім населення), які не внесли в установлені строки або внесли не в повному обсязі плату за використану ними питну воду (далі - споживачі), до рівня екологічної броні - мінімального рівня використання питної води (далі - обмеження) з метою запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру. За умови внесення в повному обсязі плати за використану питну воду і готовності споживачів до відновлення питного водопостачання на підставі їх звернення (заяви) підприємством питного водопостачання приймається рішення про зняття обмеження із зазначенням дати і часу з одночасним повідомленням про це органу виконавчої влади та органу місцевого самоврядування за місцем розташування споживачів.

63) Згідно з пунктом 2 Порядку 119, підприємство питного водопостачання надсилає споживачам письмове попередження про застосування обмеження не пізніше ніж за 14 календарних днів із зазначенням дати і часу з одночасним повідомленням про це органу виконавчої влади та органу місцевого самоврядування за місцем розташування споживачів.

64) Пунктом 25 Правил 690, у редакції, що діяла до 02.02.2022, було встановлено, що розрахунковим періодом для оплати послуг, якщо інше не визначено договором, є календарний місяць. Оплата послуг здійснюється не пізніше останнього дня місяця, що настає за розрахунковим періодом, якщо інший порядок та строки не визначені договором. За бажанням споживача оплата послуг може здійснюватися шляхом внесення авансових платежів.

65) Пунктами 44-46 Правил 690 визначено, що Виконавець (надавач житлово – комунальної послуги) має право обмежити (припинити) надання відповідної послуги її споживачеві незалежно від обраної моделі організації договірних відносин у разі непогашення в повному обсязі заборгованості за спожиті послуги протягом 30 днів з дня отримання споживачем попередження від виконавця.

Обмеження (припинення) надання послуг здійснюється виконавцем відповідно до частини четвертої статті 26 Закону України «Про житлово-комунальні послуги».

Для обмеження (припинення) надання послуги споживачеві (у разі непогашення в повному обсязі заборгованості за спожиті послуги) виконавець надсилає споживачеві попередження про те, що у разі непогашення ним заборгованості з оплати за спожиті послуги протягом 30 днів з дня отримання попередження надання послуг може бути обмежене (припинене).

Таке попередження надсилається споживачеві не раніше наступного робочого дня після закінчення граничного строку оплати, визначеного законодавством та/або договором.

Попередження надсилається споживачеві рекомендованим листом (з повідомленням про вручення) та шляхом повідомлення споживачеві через його особистий кабінет або в інший спосіб, визначений договором.

66) Таким чином, укладання договору на надання послуг з централізованого питного водопостачання є обов'язковим для сторін в силу закону. Підприємства питного водопостачання та централізованого водовідведення мають право, зокрема, у разі внесення споживачем не в повному обсязі плати за використану питну воду обмежити його питне водопостачання до рівня екологічної броні питного водопостачання.

67) У той же час, законодавством у сфері питної води та питного водопостачання запроваджено спеціальний порядок вжиття заходів щодо обмеження/припинення водопостачання у зв'язку із недотриманням строків оплати послуг.

Законом не передбачено права підприємства питного водопостачання на власний розсуд обмежити або повністю припинити подачу питної води у випадку порушення споживачем строків оплати послуг.

68) Законодавство у сфері централізованого водопостачання визначає, що необхідною умовою здійснення обмеження/припинення централізованого питного водопостачання, зокрема, є вручення рахунку у паперовому вигляді (1); у разі не отримання від споживача оплати наданих послуг у строки встановлені законодавством та/або договором, виконавець повинен надіслати споживачу письмове попередження про застосування обмеження із зазначенням дати і часу введення обмеження (2). Проведення обмеження/припинення водопостачання споживачу (3) у строки не раніше ніж 14 календарних днів (відповідно до Порядку 119), не раніше ніж 30 календарних днів (відповідно до Закону про ЖКП), після отримання попередження.

3.2 ФАКТИЧНІ ОБСТАВИНИ

69) КП «Кривбасводоканал» у листі від 10.08.2022 № 5251 (вх.№54-01/1030 від 16.08.2022) повідомило Відділенню, що у 2021-2022 роках надавало послуги з централізованого питного водопостачання [інформація, доступ до якої обмежено] суб'єкту господарювання, які здійснюють господарську діяльність у сфері централізованого водопостачання (ліцензіати, що реалізують/придбавають питну воду з метою її подальшої реалізації споживачам), відповідно до умов договорів «Про надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення» (далі – Договори).

70) Перелік зазначених суб'єктів господарювання та реквізити укладених з ними договорів наведено в Таблиці 1.

71) [інформація, доступ до якої обмежено]

72) Укладання договорів на централізоване питне водопостачання є обов'язковим відповідно до вимог спеціальних нормативних актів, що регулюють відносини у цій сфері, тому умови таких договорів мають відповідати законодавчо встановленим нормам.

73) За результатом аналізу договорів про надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, укладених із зазначеними суб'єктами господарювання (далі – Договори) встановлено, що:

- Договори укладались шляхом оформлення одного документа, скріпленого підписами сторін;

- Договори є однотипними, що вказує на те, що їх зміст запропоновано КП «Кривбасводоканал».

74) Проведеним аналізом змісту отриманих Договорів встановлено.

75) Відповідно до предмету Договорів, Виконавець зобов'язується своєчасно надавати Споживачеві відповідної якості послуги з централізованого водопостачання, а Споживач зобов'язується оплачувати надані послуги за встановленими тарифами у строки і на умовах, що передбачені договором.

76) Відповідно до умов Договорів, його Сторони керуються зокрема: Законом про питну воду, Законом про ЖКП, Правилами 690.

77) Договорами встановлено, що розрахунковим періодом є календарний місяць. Застосовується щомісячна оплата послуг (пункт 3.1 Договорів).

78) Оплата виставлених Виконавцем рахунків здійснюється Споживачем протягом 3 (трьох) календарних днів з моменту його (рахунку) пред'явлення (пункт 3.2 Договорів).

За протоколом розбіжностей до договору з [інформація, доступ до якої обмежено], цей строк встановлено 5 (п'ять) робочих днів з моменту його (рахунку) пред'явлення.

79) Договори не містять визначення, що саме сторони повинні вважати фіксацією факту вручення рахунку (момент пред'явлення рахунку) та яким чином рахунки надаються споживачу.

80) Така невизначеність у Договорах фіксації факту вручення рахунку та способу його пред'явлення може призводити до різного тлумачення сторонами визначення строків подальших дій споживачів за Договорами.

81) Крім того, КП «Кривбасводоканал» визначило власний, відмінний від встановленого законодавством, порядок взаємовідносин із споживачами у разі порушення ними строків внесення плати за надані послуги.

82) Договорами встановлено що, Виконавець має право припинити та/або обмежити надання послуг централізованого водопостачання та водовідведення у разі несвоєчасного та/або не в повному обсязі внесення плати згідно виставлених Виконавцем рахунків **без додаткового попередження** (абзац п'ятий пункту 5.6 Договорів).

83) Відтак, всупереч встановленого законодавством порядку обмеження надання послуг питного централізованого водопостачання Договорами не передбачено надсилання споживачу письмового попередження про можливе застосування обмеження після закінчення строку внесення платежу встановленого законодавством та/або договором. Договорами не визначено строк, після отримання споживачем попередження, по закінченню якого застосовується обмеження (14 або 30 календарних днів).

84) Так, відповідно до отриманих документів, форма рахунків на оплату спожитих послуг, які пред'являються КП «Кривбасводоканал» споживачам, вже містять і попередження про обмеження/припинення водопостачання у разі не внесення плати у встановлений Договорами строк, зокрема, **рахунок від 25.01.2022 №3175/01/401н**. Надана Підприємством копія рахунку не містить прізвища особи отримувача, його підпису та дати вручення, передбачені його формою.

Крім того, наступного дня після складання рахунку, КП «Кривбасводоканал» надіслало письмове **попередження** (вих.№1041 від **26.01.2022**), тобто до настання кінцевого строку внесення платежу, встановленого Договором, про можливе **застосування обмеження з 29.01.2022** о 10-00, тобто на 4-й календарний день після складання рахунку і на 3-й після надсилання попередження.

85) Слід зазначити, що Договорами передбачено відповідальність Споживача, зокрема, за:

- У разі прострочення виконання зобов'язань, визначених розділом III цього Договору (*Оплата спожитих послуг*), на вимогу виконавця Споживач зобов'язаний сплатити суму боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, а також три проценти річних від простроченої суми (пункт 6.2. Договорів);

- За несвоєчасну оплату виставлених рахунків у термін, визначений п.3.2 цього Договору, Споживач зобов'язаний сплатити Виконавцеві пеню в розмірі 0,1 відсотка від суми простроченого платежу за кожний день прострочення до моменту фактичної оплати,

але не більше подвійної облікової ставки Національного Банку України, що діяла в період, за який стягується пеня (пункт 6.3. Договорів).

86) Таким чином, крім штрафних та компенсаційних фінансових санкцій за порушення строків оплати послуг, КП «Кривбасводоканал» включило до Договорів умови (у частині визначення строків обмеження/припинення водопостачання), які є «жорсткішими» для покупців, аніж встановлено законодавством у сфері централізованого водопостачання.

87) Умови придбання послуг, встановлені Підприємством у Договорах, можуть призводити до ущемлення інтересів, як суб'єктів господарювання, які здійснюють господарську діяльність у сфері централізованого водопостачання (ліцензіати, що реалізують/придбавають питну воду з метою її подальшої реалізації споживачам) так і споживачів (у тому числі населення) цих суб'єктів.

88) Про високу ймовірність настання негативних наслідків для суб'єктів господарювання та їх споживачів від зазначених дій КП «Кривбасводоканал», свідчать матеріали заяви [інформація, доступ до якої обмежено] (що надійшла до Відділення у грудні 2021 року). Так у заяві, зокрема, повідомлялось, що КП «Кривбасводоканал», припинило/обмежило централізоване питне водопостачання [інформація, доступ до якої обмежено] в день отримання ним рахунку на оплату послуг Підприємства за попередній місяць. Зазначене обмеження КП «Кривбасводоканал», обґрунтовувало тим, що [інформація, доступ до якої обмежено] не виконало зобов'язань щодо своєчасної оплати послуг відповідно до умов Договорів.

89) Захищаючи власні комерційні інтереси, домінуючий суб'єкт господарювання у своїх діях має дотримуватись меж, що обумовлюються законом та принципом пропорційності.

4. ВИСНОВКИ ВІДДІЛЕННЯ

90) Відповідно до пункту 1 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», дії суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, у вигляді встановлення таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку є зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку.

91) Згідно з частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

92) Дії КП «Кривбасводоканал», які полягають у включенні до Договорів, укладених із суб'єктами господарювання, які здійснюють господарську діяльність у сфері централізованого водопостачання (ліцензіати, що реалізують/придбавають питну воду з метою її подальшої реалізації споживачам) таких умов припинення/обмеження централізованого питного водопостачання, у зв'язку із недотриманням Споживачем строків оплати послуг, які можуть призводити до ущемлення безпосередньо їх прав та прав їх споживачів (у тому числі населення), містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктом 1 частини другої статті 13 цього Закону, у вигляді зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку надання послуг з централізованого питного водопостачання в межах території [інформація, доступ до якої обмежено], де розташовані діючі мережі, які знаходяться в оперативному управлінні та оренді Підприємства, шляхом встановлення таких умов реалізації товару, що можуть призвести до ущемлення інтересів цих суб'єктів господарювання та їх споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

93) Відповідно до частини першої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» органи Антимонопольного комітету України мають право надавати рекомендації органам влади, органам місцевого самоврядування, органам адміністративно-господарського управління та контролю, суб'єктам господарювання, об'єднанням стосовно припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про

захист економічної конкуренції, усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють, а у разі, якщо порушення припинено, - щодо вжиття заходів для усунення наслідків цих порушень.

Ураховуючи наведене, керуючись статтями 7, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3, 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 №32-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за №291/5482, адміністративна колегія Південно-східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає такі обов'язкові до розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Комунальному підприємству «Кривбасводоканал» [інформація, доступ до якої обмежено] припинити дії, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції шляхом приведення договорів із суб'єктами господарювання, які здійснюють господарську діяльність у сфері централізованого водопостачання (ліцензіати, що реалізують/придбавають питну воду з метою її подальшої реалізації споживачам), у частині умов припинення/обмеження централізованого питного водопостачання у зв'язку із недотриманням Споживачем строків оплати послуг до вимог законодавства у сфері централізованого водопостачання.

Рекомендації органів Антимонопольного комітету України у десятиденний строк з дня їх отримання підлягають обов'язковому розгляду особами, яким вони були надані.

Про результати розгляду рекомендацій необхідно повідомити територіальне відділення у десятиденний строк з дня їх отримання.

За умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається, а розпочате провадження закривається.

Голова адміністративної колегії

Наталія ІГНАТЕНКО